

Vrienden van het
Koninklijk Nederlands
Instituut te Rome

Nieuws

NIEUWS VAN HET BESTUUR

Beste Vrienden,

Nu de dagen weer wat lengen, maken we ons op voor de volgende Vriendendag, op zaterdag 21 april. Net als vorig jaar zijn we te gast bij het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden, dat dit jaar haar 200-jarig bestaan viert. En dat is niet het enige feestelijke randje aan deze dag: aan het eind van de middag zal de Van Woudenberg dissertatieprijs worden uitgereikt voor een veelbelovend proefschrift dat deels aan het KNIR is geschreven. Deze dissertatieprijs wordt bekostigd uit het legaat dat Gerda van Woudenberg aan de Stichting Vrienden van het Koninklijk Nederlands Instituut heeft nagelaten. Nieuw dit jaar is dat de laureaat de gelegenheid krijgt om in Rome een workshop te organiseren in het verlengde van het proefschrift.

Ook nieuw dit jaar is de Vrienden Vergadering, waarmee we de Vriendendag zullen openen. Als bestuur van de Stichting stellen we uw vriendschap uiteraard zeer op prijs en geven u daarom graag meer inzicht in wat ons als stichting beweegt, zowel nu als in de komende jaren. We zien er dus naar uit om u dit voorjaar in Leiden te begroeten.

Namens het bestuur,

Minou Schraven

Schrijf deze data vast in uw agenda:

VRIENDENDAG

zaterdag 21 april 2018

Nadere informatie in deze Nieuwsbrief

NAJAARSACTIVITEIT

zaterdag 17 november 2018

Stichting Vrienden van het Koninklijk Nederlands Instituut te Rome

Secretaris: Charlotte van Emstede | Vondelstraat 123 | 2513 ER Den Haag | T: 06-16612068 | E: cvanemstede@hotmail.com

Penningmeester: Miriam Kolk | E: miriam.kolk@gmail.com

Ledenadministratie: Tymon de Haas | E: vrienden.knir leden@gmail.com

IBAN: NL18INGB0001587683 BIC: INGBNL2A t.n.v. St. Vrienden van het Nederlands Instituut te Rome

Heeft u uw bijdrage al overgemaakt?

Helaas hebben we nog niet van alle Vrienden een bijdrage mogen ontvangen voor 2018. Zoals u weet worden de activiteiten van de Stichting mogelijk gemaakt door uw jaarlijkse bijdragen en we hopen dan ook dat u, als u nog niet betaald heeft, uw bijdrage voor dit jaar zo spoedig mogelijk wilt overmaken op rekening:

NL18INGB0001587683 (BIC: INGBNL2A)
t.n.v. Stichting Vrienden van het
Koninklijk Nederlands Instituut te Rome

De minimum bijdrage bedraagt € 25 voor volwassenen en € 35 voor echtparen of samenwonenden. Voor studenten geldt het aangepaste tarief van €17,50 per jaar.

Hartelijk dank!

P.S. Twijfelt u of u uw bijdrage al heeft overgemaakt? Neemt u gerust even contact op via: vrienden.knir leden@gmail.com. Als u een periodieke incasso instelt hoeft u zich nooit meer af te vragen of u uw bijdrage al heeft overgemaakt!

NIEUWS VAN DE KNIR-AMBASSADEURS

Op het moment van schrijven heeft de huidige lichte KNIR-ambassadeurs weer voet op Nederlandse bodem gezet, en verbaast ondergetekende zich boven een beker lauwe automatencappuccino opnieuw over het tempo waarop men gewend raakt aan de Romeinse ontbijtjes aan de bar. Het lichte gevoel van desillusie bij de eerste slok koffie na thuiskomst staat in schril contrast met het weekend dat wij in Rome doorbrachten - het gevoel zal u vast bekend voorkomen.

Bij aanvang van dit academisch jaar eindigde de termijn van de voorgaande lichte KNIR-ambassadeurs. Zij hebben zich de afgelopen jaren vol overgave ingezet om studenten en onderzoekers kennis te laten maken met de cursus- en onderzoeksmogelijkheden die het KNIR biedt. Janneke van Asperen, Remco Bronkhorst, Esther Crabbendam, Milou van Hout, Lisa Kattenberg, Lennart Kruijer, Anna-Luna Post, Sanne Roefs, Vera Tolstoj, Ties Verhoeven, Lucas Verlinden en Martje de Vries maakten plaats voor nieuwe vertegenwoordigers. Oudgedienden Matthijs Catsman, Maarten van Deventer en (tot voor kort) Sophie van Doornmalen vormen samen met Niels Graaf, Koen de Groot, Francesca Hooft, Gideon de Jong, Aimée Plukker, Lotte van ter Toolen, Suzan van de Velde, Ivo Wolsing en ondergetekende de KNIR-ambassadeurs voor 2017-2019.

Met een grote verscheidenheid aan vakgebieden en verbonden door ons enthousiasme voor Rome en het KNIR willen wij als ambassadeurs zoveel mogelijk studenten en onderzoekers bij het KNIR (blijven) betrekken. Dit doen we niet alleen door actieve promotie via sociale media, nieuwsbrieven en aanwezigheid op verschillende academische evenementen, maar ook met de organisatie van eigen activiteiten in Nederland. Nieuw dit jaar is het symposium in de vorm van de bekende KNIR-Debates, waarvan de aftrap op 8 december 2017 in Amsterdam plaatsvond. Tijdens dit evenement geven studenten en onderzoekers die het instituut hebben bezocht interessante lezingen, gevolgd door een (reünie)borrel. Het symposium zal drie keer per jaar plaatsvinden; de locatie rouleert tussen alle universiteitssteden die aan het KNIR verbonden zijn. Ook organiseren wij opnieuw de Nacht van Rome, die dit jaar op zaterdag 26

mei 2018 in de Amsterdamse Balie zal plaatsvinden. Schrijft u deze datum alvast in de agenda, want het belooft weer een schitterende avond te worden!

De ambassadeurs komen maandelijks samen om over bovenstaande zaken te vergaderen. Meestal is dit op een centrale locatie in Nederland, maar één keer per jaar gebeurt dat op het KNIR zelf. Gewapend met drop en stroopwafels reisden de ambassadeurs van 7 tot 11 februari af naar Rome om met de staf te vergaderen over de wederzijdse verwachtingen van het ambassadeurschap en om het programma voor de Nacht van Rome vast te stellen. Natuurlijk kan men een weekend in Rome niet alleen aan de vergadertafel doorbrengen en dus waren de middagen gereserveerd voor excursies naar het Mattatoio in de wijk Testaccio, museum MAXXI, en de Domus Aurea. Ook bezochten wij de boekpresentatie van Termini: Cornerstone of Modern Rome: de nieuwe publicatie van de hand van Arthur Weststeijn en Frederick Whitling. Aan het eind van iedere dag werd er uiteraard flink genoten van al het heerlijke Romeinse eten. Met de smaken van Il Buchetto, Giolitti, Mordi e Vai en Da Simo nog vers op de tong is het toch altijd een beetje moeilijk om afscheid te nemen van Rome. Tijdens de Nacht van Rome zullen we daarom met veel genoegen een poging doen om een stukje van de Eeuwige Stad naar Nederland te brengen. Zien wij u daar?

Namens de ambassadeurs,

Iris Blok

NIEUW KNIR-STAF LID GESCHIEDENIS ASKER PELGROM

Met mijn aanstelling als Hoofd Geschiedenis van het KNIR ben ik sinds per 1 september 2017 op de plek waar ik vanaf 1998 bij herhaling reeds als cursist, scriptant, promovendus en docent te gast was. In mijn huidige en toekomstige onderwijs en onderzoek keren veel van de thema's terug waarmee ik me in Rome en in Italië eerder heb beziggehouden, aangevuld met andere ervaringen en nieuwe uitdagingen.

Mijn eerste kennismaking met het instituut vond plaats tijdens mijn studie Geschiedenis aan de Rijksuniversiteit Groningen, toen ik deelnam aan een NIR-cursus over het 'Derde Rome' onder leiding van Hans de Valk, Peter Rietbergen en Henk de Jong. Ik was destijds net in Groningen teruggekeerd na een jaar als Erasmusstudent

aan de Università degli Studi di Pisa te hebben doorgebracht. Die ervaring in Italië smaakte naar meer, en ik was vastbesloten me tijdens het restant van mijn studie zoveel mogelijk in (het moderne) Italië te verdiepen. Dat resulteerde onder meer in een afstudeerscriptie over de theorie van de historische roman bij Alessandro Manzoni en zijn tijdgenoten, die vervolgens uitmondde in een promotieonderzoek, waarbij ik de thematiek van de romantische 'historiezucht' in Italië verbreedde van de historische literatuur naar de geschiedschrijving, de historieschilderkunst en het historisch melodrama. Dit onderzoek resulteerde in het proefschrift "Storie italiane. Romantische geschiedcultuur tussen stedelijke tradities en nationaal besef. Milaan en Florence, 1800-1848", waarop ik in 2011 aan de Rijksuniversiteit Groningen ben gepromoveerd. Intussen had ik onder meer werkervaring opgedaan als stafmedewerker Onderzoek & Beleid aan het Nexus Instituut (Tilburg) en als conservator aan het B.C. Koekkoek-Huis in Kleve (Duitsland) en het Musée National d'Histoire et d'Art in Luxemburg.

Ook als docent ben ik eerder op het KNIR actief geweest. Dat gebeurde voor het eerst in 2003 in de cursus 'Hart voor het vaderland. Liefde en burgerschap in de lange negentiende eeuw', die ik samen met de toenmalige directeur Marjan Schwegman heb verzorgd. Als docent cultuurgeschiedenis aan de Universiteit Utrecht ben ik in 2013 op het KNIR teruggekeerd voor een excursieweek met een groep MA-studenten in het kader van een scriptietutorial over 'Historische cultuur en herinneringscultuur'. Na mijn aanstelling als docent Italiaanse cultuurgeschiedenis bij de opleiding Italiaanse taal en cultuur van de Universiteit Utrecht heb ik eveneens plannen gemaakt om met studenten Italiaans naar Rome te komen – plannen die ik vroeg of laat alsnog hoop te realiseren. De thema's die bij deze eerdere ervaringen aan het KNIR centraal stonden, zullen ook de komende jaren in mijn bezigheden een belangrijke rol spelen, in zowel onderwijs als onderzoek.

In mijn onderzoek richt ik me hoofdzakelijk op de cultuurgeschiedenis van Italië en Nederland tijdens de lange negentiende eeuw. Mijn projecten vallen grofweg in twee categorieën uiteen. In de eerste plaats beweeg ik me nog altijd op het terrein van de historische cultuur van de Italiaanse romantiek. Voortbordurend op mijn proefschrift onderzoek

ik de Italiaanse historische interesse vanuit het perspectief van de stad en bezie ik de relatie tussen de oudere stedelijke geschiedcultuur en het ontluikende nationaal historisch besef. Behalve Milaan en Florence, reeds eerder onderwerp van onderzoek, komen nu ook andere Italiaanse steden aan bod. Daarnaast wordt een aantal specifieke thema's in de romantische historische representatie nader onderzocht, zoals geweld, martelaarschap, mecenaat, cultureel erfgoed en gender.

Een tweede onderzoeksterrein is de beeldvorming over Italië in de negentiende-eeuwse Nederlandse cultuur (en, meer zijdelings, in die van België). De aandacht gaat daarbij vooral uit naar de cruciale rol van Nederlandse kunstenaars, schrijvers en vertalers in de duiding van zowel de oudere als de moderne Italiaanse cultuur en maatschappij voor een Nederlands publiek. Vaak blijkt Italië een spiegelzaal voor de Nederlandse cultuur, oftewel een belangrijk (en vaak veronachtzaamd) referentiekader voor allerlei eigen culturele, politieke of andere behoeften, waarbij kunstenaars, schrijvers en vertalers als cultural brokers hebben gefungeerd. Vertrekpunt van dit onderzoek vormt op dit moment een nieuwe hertaalde, geannoteerde en geïllustreerde teksteditie van de Romeinse mémoires van de Haagse schilder Jan Philip Koelman (1818-1893), die zal verschijnen in zowel een Italiaanse als Nederlandse uitgave.

Ten slotte memoreer ik op deze plaats graag de nieuwe cursussen die ik heb opgezet en in het lopende en volgende academische jaar aan het KNIR zal verzorgen. Van 19 juni t/m 2 juli 2018 vindt de MA-cursus 'Larger than Life' plaats, die gaat over persoonscultussen in het moderne Rome, in het bijzonder over de osmose tussen de seculiere en religieuze context, tussen helden en heiligen. In het najaar van 2018 volgt het seminar 'The Nation on Display', waarin de relatie tussen musealisering, tentoonstellingspolitiek en nationale identiteit van de Italiaanse eenwording tot heden centraal staat. Voor het begin van de zomer van 2019 is vervolgens een cursus voorzien onder de titel 'The Vatican Inside Out'. Bij die laatste gelegenheid hoop ik de moderne geschiedenis van het Vaticaan, al geruime tijd afwezig in ons curriculum, weer de plek op de KNIR-agenda te geven die ze had toen ikzelf als student voor het eerst aan de Via Omero neerstreek.

Asker Pelgrom

KNIR-TRAINEESHIP PRENTKUNST

In de vroege 16de eeuw wemelde het in de Romeinse wijk Parione van de prenthandelaren, prentontwerpers, plaatsnijders, drukkers en uitgevers. Met name rondom Piazza Navona en Campo de' Fiori maakten de winkels en werkplaatsen van dergelijke prentbedrijven deel uit van het straatbeeld. Veel van de meest succesvolle Romeinse kunstenaars begonnen in deze periode structureel samen te werken met professionele graveurs om hun getekende of geschilderde inventies te commercialiseren, en in de loop van de 17de eeuw namen zij in toenemende mate zelf de etsnaald ter hand.

Dat er in Rome een grote en dynamische markt voor prenten kon ontstaan, heeft onder meer te maken met de enorme bezoekersaantallen en sterke positie van de stad in Europese handels- en communicatienetwerken. De prenten werden afgezet in Rome zelf, maar vonden door verkoop aan toeristen en via gevestigde handelsroutes ook hun weg

Vrienden van het
Koninklijk Nederlands
Instituut te Rome

OPROEP: BESTUURSLID GEZOCHT

Als Vriend bent u uiteraard bekend met de activiteiten die de Stichting Vrienden van het KNIR ontplooit om de belangstelling in Nederland voor het Instituut te stimuleren en vrienden en belangstellenden met elkaar en met het Instituut in contact te brengen. Tweemaal per jaar stelt de Stichting een nieuwsbrief samen, en organiseert bijeenkomsten, de Vriendendag en de Najaarsexcursie. Daarnaast reikt de Stichting eens in de twee jaar de Van Woudenberg Dissertatieprijs uit aan een uitmuntende jonge onderzoek(st)er die een verblijf aan het KNIR op een inspirerende manier heeft benut voor zijn of haar promotieonderzoek.

Om deze activiteiten mede mogelijk te maken is het bestuur op zoek naar een enthousiast nieuw bestuurslid, bij voorkeur afkomstig uit het noorden van het land. Als bestuurslid denk je mee over de inhoud van activiteiten en nieuwsbrief, ben je actief betrokken bij de praktische organisatie en ben je verantwoordelijk voor de ledenadministratie en/of de presentie van de Stichting op sociale media. Het bestuur komt twee à drie keer per jaar bijeen.

Mocht je geïnteresseerd zijn het bestuur te versterken en/of meer informatie willen, stuur dan een mail naar Tymon de Haas (thaas2@uni-koeln.de).

Personificaties van de continenten naar ontwerp van Gerard van Groeningen (actief 1561-1575) in een verzamelalbum van de Biblioteca Casanatense

naar consumenten en verzamelaars in de rest van Europa. Eveneens waren buitenlandse prenten op grote schaal verkrijgbaar in Rome: prenten van Amsterdamse makelij en met name ook religieus materiaal uit Antwerpen kende er grote populariteit. Als relatief licht en goedkoop commercieel product legden prenten gemakkelijk grote afstanden af en droegen zij in aanzienlijke mate bij aan de artistieke uitwisseling tussen internationale kunstcentra.

In september 2017 startte in Rome het project *Early Modern Prints from the Low Countries in Italian Collections*, een samenwerking tussen het KNIR en de naburige Academia Belgica. Het project heeft ten doel een online catalogus te ontwikkelen van vroegmoderne Nederlandse en Vlaamse prenten die worden bewaard in publieke collecties in Italië, en te beginnen die in Rome. Samen met Academia Belgica trainees Sophie Suykens (Universiteit Gent) en Erika Basso (Université libre de Bruxelles) en coördinatoren Charles Bossu en Ludovica Tiberti heb ik bijgedragen aan de eerste fase van het project, waarin werd gewerkt met de collecties van de eerste drie deelnemende Romeinse instellingen: de Biblioteca

Angelica, Biblioteca Casanatense en Biblioteca Apostolica Vaticana. Het eerste verkennende onderzoek naar de uiteenlopende structuren van deze historische collecties heeft geleid tot de ontwikkeling van een werkbaar catalogiseerstandaard die aansluit bij andere grote digitaliseringsprojecten en tegelijkertijd ruimte biedt aan de uniciteit van de verschillende collecties. De komende tijd zal er door opeenvolgende trainees in deze en andere collecties worden geïnventariseerd, gecatalogiseerd en in een later stadium waar mogelijk gefotografeerd, zodat de prenten in één online database kunnen worden samengebracht en openbaar toegankelijk gemaakt.

De eerste fase van het project heeft een grote verscheidenheid aan materiaal aan het licht gebracht, en heeft direct duidelijk gemaakt dat de voortzetting van het project een interessante inkijk zal geven in de verzamelgeschiedenis van Nederlandse en Vlaamse prenten in Rome. Ongetwijfeld zal het project ook leiden tot nieuwe inzichten over de activiteiten van Nederlanders in de Romeinse prentwereld: behalve het genoemde geïmporteerde materiaal komt men in de papieren collecties namelijk ook prenten tegen van Nederlandse en Vlaamse prentmakers en uitgevers die zelf in Italië werkzaam waren. De Hollandse graveur Cornelis Cort (1533-1578) bijvoorbeeld, die zich permanent in Rome vestigde en er samenwerkte met zo'n beetje alle belangrijke uitgevers van dat moment. Of de in Brussel geboren Nicolas van Aelst die al op jonge leeftijd een succesvol uitgeversbedrijf opbouwde nabij de Santa Maria della Pace.

Voor mijzelf was het een plezier om dankzij de tot stand gebrachte samenwerkingen vrijuit te kunnen werken met enkele van de meest bijzondere en normaliter niet altijd even makkelijk toegankelijke prentencollecties van Rome. Een aantal verrassende nieuwe vondsten hebben me geïnspireerd tot verder onderzoek, en het is een mooi vooruitzicht dat de digitale ontsluiting van deze prenten ook andere onderzoekers in hun werk zal faciliteren en zal aanmoedigen om de originele objecten te gaan zien in sommige van 's werelds meest betoverende prentenkabinetten.

Janneke van Asperen

Anonieme prent van het sprekende beeld Pasquino, uitgegeven in Rome door Nicolas van Aelst (1570)

HOW A TREASURE WAS SAVED AND RUBENS "ADOPTED"

Each object in the special collections of the KNIR library seems to have its own unique story to tell. Our print of the Adoration is a good example.

This engraving resulted from the tumultuous collaboration between the painter, Rubens, and the Dutch engraver, Vorsterman. Our engraving reproduction shows baby Jesus, seated on Mary's lap and reaching for a goblet, offered to him by one of the Magi.

Rubens made a related painting which is the central panel of a triptych in the Church of St John, Malines (Sint-Janskerk in Mechelen: Belgium) entitled "The Adoration of the Magi". In a letter dated Jan. 23, 1619, Rubens mentions that 18 of his subjects were to be engraved by Vorsterman for a large project, protected by copyright. In 1620, nine of these images were actually published. The fact however that the "privilege" did not clearly indicate whether the copyright protected the painter or the engraver was the cause of continual disagreements between Rubens and Vorsterman, disagreements that eventually lead to a fistfight between the two and the end of their collaboration.

Our engraving was in a precarious state. The images were very dark and the paper showed signs of acidity, dehydration and was extremely brittle. The print had been rolled up and the areas that were exposed were extremely dry and dirty. Rubens and Vorsterman needed to be saved and restored.

As is usual before beginning restoration, the librarian and the restorer studied the print and drew up a project, including procedures to be followed and materials to be used. It was obvious that special provisions also needed to be made for the long-term conservation after restoration.

Our engraving reproduction was cleaned, deacidified and the verso lined with Japanese paper. The print was then framed on acid-free cardboard and an archival passe-partout. As always, only the highest quality long-term conservation procedures and materials were employed.

We were thus able to save our Rubens, thanks to the kind donations made to the KNIR Adopt a Treasure project. But there are many other treasures that require restoration or long time conservation housing.

All funding given to the Adopt a Treasure is exclusively dedicated to the preservation of the KNIR "pregiati" or treasures, to ensure that they will be available for research and display today as well as for future generations.

Donations to the Adopt a Treasure Project may be as small or as large as you like. You may choose, together with the librarian, which kind of material or which object(s) you would like to adopt.

Donor benefits may include a certificate of adoption to be sent to you or, if the adoption is a gift, to the nominated recipient. "Before and After" digital photos can be sent upon request. A personalized book-plate with your name will be put placed with the item.

Enquires about the Adopt a Treasure can be sent to: librarian@knir.it

Thank you in advance for your support!

Janet Mentel

HERKENT U DE PLEK?

Deze foto is genomen in de jaren 60 van de 19^e eeuw op een bekende plek in Rome. Herkent u de locatie?

HET ROME VAN BERNINI

Als geen ander heeft Gianlorenzo Bernini (1598-1680) de kunst en het aanzicht van zeventiende eeuwse Rome bepaald. In een lang en productief leven verbond hij schijnbaar moeiteloos de verschillende kunstdisciplines, van sculptuur tot architectuur, en van schilderkunst tot spectaculaire decors voor kerkelijke ceremonies en theaterproducties.

Geen wonder dat de kunst van Bernini al generaties lang een inspirerend studieobject is: behalve de ongekennde virtuositeit, biedt zijn oeuvre velerlei ingangen om de cultuur en maatschappij van barok Rome te bestuderen.

Later dit voorjaar vindt op het KNIR de cursus "Bernini en de interdisciplinariteit van de kunsten" plaats, waarin Arno Witte en Joris van Gastel met gevorderde studenten de theatraliteit en werkplaatspraktijk van Bernini onder de loep zullen nemen. In Amsterdam verzorgen Arjen de Koomen en Machtelt Brügggen Israëls deze weken het Illustere Schoolcollege "Bernini en de Barok", dat op woensdag 21 maart zal worden afgesloten met een studiedag over Bernini.

Reden genoeg om zowel Arno Witte als Machtelt Brügggen Israëls te vragen naar hun favoriete Bernini.

Machtelt Brügggen Israëls: Piazza San Pietro (1656-1667) voor Alexander VII

Bernini is op zijn magistraalst in het Sint-Pietersplein. De mannelijke Dorische orde is gebogen tot vrouwelijke elegantie. Twee vrijstaande, vierdubbele, travertijnen zuilenrijen voegen zich om een ellips. Groot en kostbaar zonder praktisch nut. Of het moet zijn dat in de middelste gaanderij karossen overdekt kunnen passeren. Maar komend van de Sint-Pieter, reikt Bernini's plein als twee armen naar de stad. Sculptuur is architectuur geworden. De zuilen zijn achter dikker dan voor om vanaf het plein gelijk te schijnen. Loop je rond, dan omsluiten die 284 identieke zware zuilen immer wisselende vistas op lichte lucht. Ook natuur is architectuur geworden.

Arno Witte: De Fontana del Tritone

Midden op Piazza Barberini staat de Fontana del Tritone. Het stelt een wezen voor tussen man en vis voor – Glaucus in Baldinucci's verhaal over Bernini's leven – die op een geopende schelp zit, die op zijn beurt weer door vier vissen met hun staarten omhoog gehouden worden. Alois Riegl stelde dat het de meest naturalistische fontein was die Bernini ooit heeft gemaakt – omdat de facto er geen enkel architectonisch element in zit, alles is een sculpturale weergave van levende materie. En dan ook nog in een precare balans, want als de vissen zich zouden bewegen (wat door hun positie half in het water wordt gesuggereerd) of de schelp zich zou gaan sluiten, dan zou deze 'levende toren' omvallen. En de spanning die het vergt om beweging tot stilstand te brengen wordt benadrukt door de spieren van de Triton, en door het stromende water, alsof er echt een levende man zijn eeuwigdurende circusact opvoert waar de rest van het plein omheen draait.

Vrienden van het
Koninklijk Nederlands
Instituut te Rome

ZATERDAG 21 APRIL 2018

VRIENDENDAG

Het bestuur van de stichting Vrienden van het KNIR nodigt u van harte uit voor de Vriendendag 2018. De Vriendendag vindt plaats op **zaterdag 21 april** in de Leemanszaal van het **Rijksmuseum van Oudheden** in **Leiden**. De dag zal bestaan uit een aantal lezingen, korte presentaties door bursalen, een facultatieve lunch en een gezellige borrel na afloop.

PROGRAMMA VRIENDENDAG 21 APRIL 2018

10.00 uur	Ontvangst met koffie en thee
10.45 uur	Opening door de voorzitter Minou Schraven (Amsterdam University College)
10.50 uur	Vrienden Vergadering
11.10 uur	Nieuws van het KNIR
11.20 uur	Nieuws van de tweede verdieping Presentaties door bursalen
11.40 uur	Marijke van Warmerdam (KNIR Artist in residence 2017)
12.30 uur	Lunchpauze Facultatief: Italiaanse lunch Ristorante Pizzeria Karalis
14.30 uur	Sjef Kemper (Universiteit van Groningen) <i>Tussen Londen en Dronrijp: Lourens Alma Tadema en de Romeinse inscripties</i>
15.20 uur	Nieuws van de tweede verdieping Presentaties door bursalen
15.40 uur	Nieuws van de Ambassadeurs
15.50 uur	Uitreiking Van Woudenberg Dissertatieprijs
16.10 uur	Afsluiting door de voorzitter Minou Schraven
16.15 uur	Borrel in café Barrera

Met de Museumkaart heeft u gratis toegang tot het RMO. Zonder Museumkaart dient u een kaartje te kopen (volwassenen 12.50; voor studenten zijn er speciale tarieven.)

De lezingen en een glaasje bij de borrel worden u aangeboden door het bestuur van de Stichting Vrienden van het KNIR. De lunch is op eigen kosten en kan in de omgeving plaatsvinden. Het bestuur heeft met restaurant Karalis een arrangement voor een Italiaanse lunch afgesproken, voor een prijs van € 25,00 per persoon. Indien u gebruik wilt maken van dit arrangement, dient u dit in uw aanmelding per e-mail aan te geven. Betaling van de lunch geschiedt contant aan het begin van de dag zelf.

Opgeven voor de Vriendendag (en lunch):

bij Joyce Landheer
(joyce@landheer.nl)

Adres Vriendendag:

Rijksmuseum van Oudheden
Rapenburg 28, 2311 EW Leiden

Adres lunch:

Gaspere Ristorante Pizzeria
Nieuwe Rijn 42A, 2312 JG Leiden

Adres borrel:

Café Barrera
Rapenburg 56, 2311 EX Leiden